

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Franciškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Imenarij: Enostopna peti vrtica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslane vrtice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se pošlino proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Bojevniki za svobodo in socialno republiko!

Jutri ob 10. dopoldne ljudski shod v Mestnem domu.

Proč z reakcijo! Sem z ljudskimi pravicami! Ponuja se nam svoboda in mi naj jo pehamo od sebe? Ne! V složenem delu in boju zahtevamo, da se varujejo čast in pravice jugoslovanskega ljudstva.

Sklicatelji.

Mladina je za svobodo!

Zgodovina nam pripoveduje, da se je mladina borila v vseh osvobodilnih bojih za pravice ljudstva. Čut mladih src je pravičen in se zaradi tega bistveno razločuje od čuta rafiniranih politikov in demagogov. Kakor ljudstvo zahteva odpravo vseh krivic in predprav, tako tudi mladina ne pripozna reakcije, ne krivic, ne odobrava predprav, marveč zahteva popolno pravičnost in enakopravnost.

In če kdo skuša zavajati mladino na pot reakcije in krivic, privilegijev in zgodovinskih sporočil, se moti, da jo pridobi, zakaj poštena in vzgojena mladina hoče pravico, hoče svobodo zatiranega ljudstva.

Mladina se čuti z ljudstvom in tega čuta ji ne vzame nihče. To si naj zapomnijo vsi tisti, ki menijo zlasti šolsko mladino izrabljati za svoje politične privilegije in korupcijo!

Italijanski imperializem.

V času, ko se na podlagi političnega demokratizma ter samoodločbe narodov preureja svet, ko se snujejo narodne države, v takem času uganja italijanski imperializem svoje orgije. Italijanska vojska zaseda kraje, kjer ne prebiva niti en Lah, zaseda kraje, katerih nima niti po premirnem dogovoru pravice zasesti — in še več: Po metodi Viljemove soldateske skrbi v zasedenem ozemlju za »mir in red«, internira moške, zatira vsak političen in narodni pokret, »rekvirira« živila, odstavlja upravne oblasti — skratka vsako njeno dejanje je zločin proti mednarodnemu pravu.

Dejanja in nehanja laške vojske so taka, da morajo z opravičenim gnjevom napolniti jugoslovanski narod, ogrožajo pa tudi komaj porajajoči se svetovni mir.

Treba je, da ne samo cel jugoslovanski narod in pred vsem jugoslovanski socialisti, kot principijelni nasprotniki vsakega nasilja in imperijalizma, dvignemo svoj glas in najodločnejše protestiramo proti postopanju italijanske vlade, treba je tudi, da ententa, ki ima moč v to, zajezi laško povodenj in laškega kraljička požene zopet tja, kamor spada.

Sami Slovenci nimamo drugega direktnega obrambnega sredstva proti tem izbruhu italijanskega imperijalizma, kakor protest — vendar pa mislimo, da lahko indirektno marsikaj ukrenemo, da Lah čimprej zapuste slovensko ozemlje.

Da so zasedli Italijani začasno del slovenske zemlje, v to so formalno na podlagi premirja, sklenjenega med njimi in bivšo Avstrijo mogoče opravičeni. Da je to, za nas tako škodljivo premirje, Avstrija le z Lah, ne pa tudi z entento sklenila — v tem slučaju bi bržčas ne zasedli samo Italijani naših pokrajin — je pač poslednja breca, ki nam jo je dala Avstrija v slovo.

Brezdvomno pa je, da prenela italijanski pravni naslov do začasnega zasedenja naše zemlje v tistem momentu, ko stopi na mesto stare Avstrije, kot posestnik slovenskih zemelj drug mednarodno pravo priznan faktor, in to je ententni zaveznik: srbski narod.

Moramo tedaj čimprej doseči tudi formalno združenje trojedinega naroda SHS v

eno državno telo s skupno vlado: s tem izgubi italijansko-avstrijsko premirje glede naših dežel vsako pravno podlago in Italijani morajo zapustiti naše dežele.

Kdor sedaj v tem kritičnem trenutku deluje bodisi odkrito, bodisi prikrito proti skupni vladi SHS — ta se pregreši nad narodom in bo pred zgodovino odgovarjal, ako trpi naš narod škodo na svoji zemlji in svojem imetju.

Odkrito ali prikrito pa delujejo proti skupnosti SHS vsi oni, ki vsiljujejo srbsko dinastijo celemu jugoslovanskemu narodu in pa oni, ki pod neodkritosrčno krinko republikanske ideje zasledujejo svoje strankarsko federalistične načrte.

Slovenski socialisti smo v tem pogledu nastopili edino pravo pot: izrekli smo se za takojšnje ujedinjenje vsega jugoslovanskega naroda pod skupno vlado, pod enim začasnim predsednikom, ki ga voli združeno vijeće SHS, odklanjamo pa vsako regentstvo; odklanjamo ga, ker bi bilo to regentstvo nekaj nedemokratskega in ker bi vstvarjalo prejudic za definitivno državno obliko.

Socijalistično republikansko prepričanje je principijelno in se ne ukloni niti pred osebno mogoče vsega spoštovanja vrednimi člani kake dinastije; hočemo pa dvojno podčrtati, da nam nikakor ne imponira republikansko prepričanje onih Jugoslovancev, ki so še predvčerajšnjim imeli monarhistično svetovno naziranje in ki so še včeraj bili habsburški od glave do nog. Imamo te ljudi na sumu, da so republikanci le ad hoc, ker nimajo pri roki nikake katoliške dinastije!

S takimi republikanci nas ne družijo prav nič; slovenski socialisti gremo svojo ravno republikansko pot z vso odločnostjo naprej, oni drugi ad hoc-republikanci pa naj švigajo po svojih potih!

Prvi korak v obrambo proti italijanskemu imperijalizmu bi torej bila skupna vlada vseh Jugoslovancev. To vlado bi ententa morala priznati za zaveznika in Jugoslovani bi stali Italijanom kot zavezniki, ne pa kot poražen sovražnik, nasproti.

Nič manj važno pa je drugo obrambno sredstvo proti italijanskim pretenzijam.

LISTEK.

Nekaj iz domače zgodovine.

(Dalje.)

A kmalu spoznaajo, da so bili prelahkoverni. Že v aprilu leta 1515. se začne krvav in strahovit upor. Dolge tri mesece je trajala borba. S silo so se izkušali kmetje osvoboditi. Nekateri pravijo, da je bilo tisti čas po Slovenskem 80.000 upornikov, drugi, da jih je bilo 40.000. Natančno število se ne da dognati.

Na Dolenjskem se združijo z uporniki tudi nekateri Novomeščani in na nekem shodu pri mestu določijo načrt, po katerem udarijo uporniki na nekatere gradove, v katere se je zaprla neusmiljena gospoda.

Najprej naskočijo grad Težko vodo pri Novem mestu in ga razrušijo. Potem planejo na Mehovski grad, se ga polaste in pomore oba graščaka Mindorferja in 15 vitezov, ki so se junaško branili, in jih vržejo čez ozidje. Nato se oplenijo in uničijo Čušperk, Rako, Turnski grad, Mokronog, Boštanj, Rukenštajn in Mirno. Brezuspšno pa oblegajo Ortenek, Ribnico in Črnelo pri Kamniku. Večkrat so ujete graščake oblekli v kmečko obleko in jih vprašali, kako se počutijo v trdih prstenih hlačah in kpacem jopiču. Tako so naredili v gradu Mehovo. Ko so ga osvojili, so prisilili mater grajskega gospoda in njuni dve hčeri, da so se nemudoma preoblekle v kmečko obleko, in so jih peljali na polje, češ, naj same poizkusijo, kako težko je delo podložnika.

Tudi samostani niso bili varni pred uporniki. Pripomniti pa moramo, da kmetje niso ravnali tako krvočno, kakor jih opisuje večina zgodovinarjev. Tako n. pr. naš zgodovinar Valvazor jako ostro piše o upornih kmetih; čisto naravno, ker je bil sam plemenitaš.

Cilj in namen upornih kmetov je bil, da pokončajo grad, katerega so po pravici imeli za vir in vzrok svojega gorja. Ropali in kradli uporni kmetje niso; kvečjemu so pokončali in razbili, kar so dobili v gradu. Res je pa, da je tuhtam tekla kri. V tistem času in pri takih okoliščinah to pač ni bilo mogoče drugače. Seveda zaradi tega še ne smemo kmetom očitati krvočnosti.

Na Koroškem so se gibal uporniki v Labudski dolini. Podložniki šentpavelskega opata so se imeli za neke voditelje drugih. K kmečki zvezi je ondi pristopilo 3000 kmetov. Izvolili so si dva poveljnika, dva nadpoveljnika in dva govornika. V Rojah blizu Št. Andraža je bilo središče upora. Kmetje so si hitro osvojili trdni stari dvor in razširili svojo oblast do Ziljske doline. Plemiči in duhovniki so vabili kmete s posebnimi razglasi, naj izstopijo iz kmečke zveze. Rekli so jim, naj se vrnejo domov in pritožijo pri cesarskih komisarijih.

Med tem pa so se plemiči na petih zborovanjih posvetovali, kako bi udušili vstajo na Koroškem. Zbrala se je gosposka armada, ki je štela okrog 1600 mož in zmaga koroške kmete pri Starem dvoru.

Kranjski in štajerski kmetje so se nameravali združiti. Tega se je gospoda najbolj bala. Koroški plemenitaši so poslali 100 konjnikov in 400 pešcev, ki naj bi preprečili, da se ne bi združili kmetje pri Celju, kakor so namera-

vali. V Kranj pa so poslali 400 jezdecev, ki so imeli nalogo zadržati gorenjske kmete.

Med tem je poslal cesar med podložnike svoje komisarje. Kmetje so dovolili premirje, toda pogajanja so se takoj razbila. Gospoda namreč s premirjem ni hotela doseči ničesar drugega, kakor da pridobi časa, da se zbere njihova vojska. Zato tudi plemenitaši niso hoteli dati kmetom nikakih zagotovil, da se razmere izpremenijo. Priti je torej moralo do boja.

Graščaki s Štajerske, Koroške in Kranjske si izvolijo za svojega vrhovnega poveljnika Jurija Herbersteina. Ta je imel v svoji vojski tudi 200 kranjskih konjenikov. Herberstein napade kmete pri Celju ter jih premaga in hiti navzdol po Savski dolini in Rajhenburgu čez Savo na Dolenjsko, kjer zaduši kmečki upor.

Štajerski deželni glavar Žiga Dietrichstein pa zgrabi slabo oborožene kmete pri Brezicah. Dietrichsteinova vojska je bila za tedanjí čas že precej velika; štela je 850 jezdecev, osem zastav pešcev in nekoliko topov. Kmetje so se obupno hrabro bili. Njihove vrste so se hitro zmanjševale, zakaj premnogo jih je padlo. Bili so premalo izvežbani v vojskovanju, poznali niso pravega reda, manjkalo jim je potrebnega orožja. Bili so oboroženi le z nerodnimi kosami, malimi meči in pa s sekirami.

Kar so ujeli kmetov, so jih usmrtili. 176 kmetov so v Gradcu obsodili na smrt, 15 poveljnikov so obesili, nasadili na kole in raztrgali vsakega na štiri kose.

Gospoda je zmagała. Graščaki niso mislili na to, kako bi izpremenili neznosne razmere podložnikov, ampak

Mi moramo ne samo jugoslovansko javnost informirati o italijanskem postopanju nam nasproti, ampak kar je veliko važnejše: treba je podati predvsem češki in pa tudi vsej entitini javnosti ne le jasno sliko etnografskih razmer v ozemlju, ki ga hočejo Italijani za vedno okupirati, ampak tudi to javnost natančno informirati o načinu, kako proti mednarodnemu pravu že sedaj nastopa italijanska vojaška oblast.

Kakor je svet odmeval od pruskega barbarstva v Belgiji in Srbiji, tako naj odmeva od zločinskega postopanja laškega imperijalizma!

Naloga našega korespondenčnega urada je, da tu zastavi svoje delo takoj in v obilni meri, naloga naše vlade in Narodnega vijeća pa je, da to delo podpre z odločnimi in motiviranimi protesti.

Mi smo brali, da je Narodno Vijeće protestiralo proti zasedenju Reke od Lahov, pogrešamo pa še vedno protesta zaradi zasedenja in ravnanja v naših slovenskih pokrajinah. Kar je Reka za Hrvate, je Trst za nas!

Narodna vlada naj poskrbi, da se ustanovi v inozemstvu (Švici ali kjerkoli) filijala našega korespondenčnega urada, ki bo pravilno informirala entento o postopanju Italijanov napram Slovincem; narodna vlada naj nemudoma pošlje v Prago k češki vladi svojega zastopnika, katerega najglavnejša naloga naj bo, da odločujoče češke faktorje — Masaryka, Kramarja, Beneša, opozori na nevarnost, ki preti Jugoslovanstvu in neposredno tudi Čehom!

Ne udajmo se neopravičenemu optimizmu, ne zanašajmo se le na srbsko in Wilsonovo pomoč! Z lastno močjo moramo storiti vse, kar je mogoče, da nam italijanski imperijalizem ne ugrabi najboljšo tretjino slovenskega naroda.

Nevarnost je velika in slovenski narod bo kamenjal vsakega, ki bi, četudi le samo vsled brezbrčnosti, ne storil vsega, da nam ostane slovensko ozemlje nedotaknjeno! n. n.

Malo odgovora.

»Slovenski Narod« prihaja polagoma na dan s svojo barvo. Doslej smo vedno le bolj med vrsticami čutili nagnjenje tega slovenskega časnika za monarhično ustavo nove Jugoslavije in smo to tudi registrirali. Z večrajšnjim dopisom iz Zagreba pa se postavlja »Slov. Narod« popolnoma na stališče jugoslovanske monarhije, ki naj dobi svojega reprezentanta v osebi srbskega kralja Petra oziroma Aleksandra. Vseeno nam je, je-li omenjeni dopis pisan v Zagrebu ali v uredništvu »Slov. Naroda«, pristavljamo in naglašamo pa, da je »Slov. Narod« in z njim jugoslovanska demokratska stranka jako slabo informirana, ako meni, da je javno mnenje jugoslovanskega naroda, predvsem pa tisti del naroda, ki politično misli in čuti, proti republik, ali da ima o tej ustavi pojme, kakoršne mu jih podtika večrajšnje zagrebško pismo v tem listu.

Da jugoslovanski kmet o republici nima pravega pojma, je naravno, ker je stari režim že gledal na to, da so mu vtepli v glavo monarhistični sistem kot edino pravi in primeren. In kmet je konservativen; kmet je grča, močna in stanovitna, ki jo je težko prikriti in oklesati. Kmetu se tudi pod monarhijo ni ravno slabo

so v svoji razjarjenosti požigali kmečke domove. Ujete upornike so najrajši obešali na drevesa poleg kmečkih domov.

Ko so se približale še cesarske čete, so se razkropili kmetje, kar jih je še ostalo skupaj. Tudi gorenjski kmetje so se razšli in njih voditelji so zbežali na Beneško, med njimi kmet Klander in »krofasti krojač« iz Radovljice.

Kmetje so bili premagani in pobiti. Prežalostno se je končala ta velika kmečka vojna. Kmetje so postali zopet podložni svojim graščakom, ki so jih sedaj večinoma hujše zatirali kakor prej. Kmete so hudo kaznovali. Vsak kmet je moral od svojega posestva plačevati svojemu gospodarju v večni spomin puntarski ali uporni davek, in sicer osem letnih vinarjev od glave; po deset goldinarjev so pa plačevali oni meščani in tržani, ki so se pridružili upornim kmetom. Graščaki so zatirali kmeta, ki je moral dajati hudo žitnico in mnogo tlačaniti. Kadar je gospodar potreboval kmeta, je moral priti in ostati tako dolgo, da se je delo dovršilo. V takih razmerah je kmet zanemarjal posestvo in imel vsled tega majhne dohodke, ki so mnogokrat komaj zadostovalj za najnujnejše potrebe.

Kmetje so sedaj mirovali. A misel na nov upor ni zamrla. Živela je dalje, od rodu do rodu, dokler zopet ni prišel še bolj krvav in bolj upa poln dan. Na maščevanje jih je vedno spominjal omenjeni uporni davek, ki ga je naložila gosposka podložnikom za kazen.

(Dalje.)

godilo, zato se apriorno tudi ne obrača proti njej. Sklicevati se nanj, ne kaže preveč naprednega mišljenja, za kar se je jugoslovanska demokratska stranka in njena predhodnica, liberalna stranka, vedno razglašala; opozarjamo pa na druge sloye, kakor na delavstvo, učitelstvo, železničarstvo sploh in na veliko de ljugoslovanske inteligence, ki so vsi uvideli potrebo demokratske državne ustave in nočejo ničesar vedeti o monarhiji. Vsem nam je še v spominu Narodni praznik, vršivši se dne 29. oktobra v Ljubljani. Za kaj se je tedaj oglašalo in za kaj se manifestiralo, če ne za jugoslovansko republiko. Katerih klicov se je več čulo na cestah: Živela republika! ali živela monarhija! Ali ni bila večina napisov, ki so triumfirali po ljubljanskih ulicah za republiko? In še dalje. Na delavskih in železničarskih shodih, ki so se vršili zadnji čas v Ljubljani, ki so napolnili veliko dvorano Mestnega doma, se je odločno izrekalo za republiko, in ne le za republiko, marveč za demokratsko republiko. In ali niso tudi zastopniki konservativne Slovenske ljudske stranke za republiko? Trdimo brez pretiravanja, da je večina javnega mnenja za republikansko ustavo, gotovo pa vsi tisti sloji, ki politično resnično čutijo in mislijo.

Omenjeno »zagrebško pismo« poje veliko slavo Srbom. Nedvomno je, zaslužijo jo, in slavimo jih tudi mi. Vsa čast tem junakom! Toda radi Srbov agitirati za monarhično državo je že preveč rodoljubno. Zapostavljati zaradi oseb, blaginjo celega naroda, se pravi grešiti nad njim. Da bi bili Srbi tako strašno zaljubljeni v svojega kralja, je le pretirana domišljavost in tudi ako bi bilo to res, kar pa ni, ne gre zaradi enega dela naroda zapostaviti interese dveh delov istega naroda. O tem, kdo je naš rešitelj, tu ne govorimo, ker nočemo žaliti čustva srbskega dela našega naroda. »Narodovim« zagrebškim dopisnikom pa svetujemo, naj ne trde neosnovanih stvari, naj manj pretiravajo in naj s tem ne delajo več »štimunge« za monarhijo, ker je ta času prav zelo neprimerna državna oblika, ter slednjič, naj se vbodoče bolje informirajo, kaj in kako misli narod. Spominjamo ga na to, da živimo v dobi demokracije in socialnega preporoda.

Nova država nam mora jamčiti popolno demokracijo in morda se ne motimo, če menimo, da se hočejo meščanski reakcionarci na tak način skrivati za državno notranjo obliko in s tem preprečiti demokratizacijo in preprečiti rešitev najnujnejših socialnih problemov. Odprava naslovov, podržavljenje fidejkomisov in veleposestev so važne zahteve toda delavstvo ima še mnogo drugih zahtev, ki jih vse nove države priznavajo, le pri nas gospodje nočejo ničesar slišati o njih. To je bistvo in zaraditega slovenski narod takim širokoustnežem ne more zaupati.

Viljem Zadnji bi še lahko vstrajal. Velikanske zaloge v dvoreu.

Vodja srednjeevropske klavnice, Viljem Zadnji, bi še dolgo časa lahko vodil vojno in svojim podložnikom zabičeval, naj se natančno ravna po predpisih, ki se tičejo prehrane, kajti sam je bil preizvrstno založen s številnim brašnjem. Njegovi Viktoriji ni bilo treba skrbeti, kaj bo dela v lonec, ampak je pekla in cvrla, kakor se ji je poljubilo. Član delavskega in vojaškega sveta, sodrug Calle, je na čelu posebne komisije preiskal cesarski dvorec v Berlinu in odkril ogromne zaloge živil. V posebnih hladilnicah so bile nagromadene velikanske množine mesa in kureline, lepo številce vreč bele moke, nakopičenih v več skladiščih prav do strehe. Razentega več stotisoč jajc, velike posode masti, magacini, napolnjeni s sladkorjem in kavo. Tudi s konzervami se je lakotni Viljem preskrbel v neverjetni množini. Kakopa, najfinejši likerji niso manjkali, tudi vino in marmelade ne. Vrednost vseh teh zalog so strokovnjaki cenili na en milijon mark!

Iz tega je razvidno, da so siegfriedovci in »vstrajalci« enake nesramne duše, pa naj nosijo cilinder ali nemško cesarsko krono. Ljudstvo so proklinjali, kadar je mrmralo in rentočilo zavoljo lakote, in obetali so mu vislice in bajonete, dočim so bili njih dvorci napolnjeni z najslastnejšimi slaščicami. Sedaj odkrite cesarske zaloge v Berlinu so nadalje dobra karakterizacija te zlahtne hohenzollerske zaloge, teh zoprnih bahačev v škrlatnih capah. Odkritje teh zalog, namenjenih za pitanje dvorne sodrge in cesarskega gobezdača, tako izvrstno osvetljuje podobo, katero je podal ta poslednji Hohenzoller, ki se je ščepiril na prestolu kakor prilepljen. Ta glumaški pajac, katerega so njegovi prilizovalci razkričali za največjega duševnega velikana, vedno bolj razodeva, da ni sedel na nemškem tronu le čisto preprost vsakdanjski možicelj, temveč izredna baraba, ki je v času, ko je njegovo ljudstvo po njegovi krivdi trpelo v neizmerni nesreči, mislil samo na svoj vamp.

Politični pregled.

— Italijani na našem Krasu. Iz Povirja pri Divači in iz drugih krajev Krasa nam poročajo, da poizvedujejo italijanski častniki s pomočjo tolmačev od hiše do hiše, kake narodnosti so ljudje, kakega mišljenja so napram Italiji in italijanski armadi in ali so zadovoljni, da

Italija te kraje anektira. Stojijo na stališču, da so slovenski kraji na Krasu in do demarkacijske linije laško ozemlje, ki je bilo od stare Avstrije umetno poslovenjeno.

— Italijanska nasilstva. Gorica, 22. novembra. (K. u.) Iz Dornberga poročajo, da so predsihočnjem o mraku italijanske oblasti sklicale vse mladeniče oziroma može iz Dornberga in vasi v okolici, ki so bili pri vojakih, naj se zbero pred občinsko hišo, kjer se jim bo naznanilo nekaj važnega. Prišlo je le okolo polovice vseh mladeničev in mož in se jim je reklo, da se jih smatra kot jetnike in da imajo v vseh ozirih poslušati italijanske vojaške oblasti brezpogojno. Drugi dan so jim naznanili, da se imajo vsi zbrati in da jih bodo internirali. Na intervencijo dornberskega podžupana je tamonjski italijanski polkovnik izjavil, da jih popeljejo samo do Gradiške, da jih tam pregledajo in da se kmalu vrnejo nazaj. Pravijo, da se je to zgodilo tudi v drugih bližnjih krajih, n. pr. v Batujah in dalje proti Aidovščini.

— Češke in rumunske čete na Ogrskem. Vojno ministrstvo poroča o četah, nahajajočih se na ozemlju madžarske narodne republike, nastopno: Češke čete, ki so udrle na Gorenje Ogrsko, imajo po sem došlih vesteh enotno vodstvo. Neresnična je trditev, da so pri lomastile le samo neredne čete. Včeraj so pri Lomaču napadle sovražne patrulje naše obrambne čete, branče Požun; vendar so se morale umakniti. Češki poveljnik v Malački je izjavil k njemu poslanemu parlamentarnu, da napadalci niso bile redne češke čete, marveč revolucionarni kmetje. Dospelo so tudi vesti vojnemu ministrstvu, da nameravajo češke čete udreti v smeri proti Bartfi. Naše meje so zavarovane in morebiten upad čeških čet bo imel zanje slabe posledice. Vojno ministrstvo je prejelo tudi obvestilo, da so redne čete v velikih skupinah dospele v dolino Moldave in Bistrice na črti Piatra-Bazau.

— Usoda uradnikov in častnikov bivše Avstrije. Dunaj, 21. novembra. (K. u.) Pri Državnem uradu za zunanje zadeve se je danes sestala konferenca odposlancev vseh narodnostnih držav, nastalih na ozemlju nekdanje Avstrije, da se uredi vprašanja glede zahtevkov uradnikov in častnikov. Za začasno reševanje nučnih odredov je konferenca ustanovila posebne komisije. Končni dogovori se bodo ugotovili najbrž šele v zvezi z mirovnimi pogajanjmi. Nemško-avstrijska država bo zahteve v Nemški Avstriji bivajočih uradnikov in častnikov izpolnjevala kot zaupnica vseh narodnosti in sicer v breme skupne lastnine teh narodnosti, katere ima v svoji posesti. Glede še aktivno službečih častnikov je nemško-avstrijska vlada med drugim določila: S 1. januarjem 1919 se vsi generali brez ozira na njihovo službeno dobo upokoje s prejemki njihovega činovnega razreda. Vojaški gažisti 6. činovnega razreda, ki so doslužili 30 let, gažisti ostalih činovnih razredov, ki so prekoračili 60. starostno leto ali doslužili 40. službeno leto, se istotako upokoje. Gažisti, ki še ne služijo 10 let in ki se hočejo posvetiti civilnemu poklicu, prejmejo enkratno odpravnino. Da se morejo kedaj pristojbine vojaških gažistov ostalih narodnih armad, ki služujejo v Nemški Avstriji ali so v bolnicah, zahtevati od dotičnih vlad nazaj, morajo pristojni računski uradi te gažiste imeti v razpregledu. Ta določila veljajo smiselno, toda že za leto 1918, tudi za vse v vojaški službi stoječe ali v njej bivše člane nekdanje vladarske hiše, pa brez pokojnin. Prat tako veljajo za feldmaršale in generaloberste. Dopusti s čakalnino za nedoločeno dobo so odpravljeni. Dotične gažiste je upokojiti.

— Italijani zasedejo Inomost. Iz Inomosta 22. novembra se brzojavlja: Kakor poročajo »Innsbrucker Nachrichten« so Italijani preložili za včeraj napovedani prihod v Inomost na današnji dan. Čete so baje odmarširale ob 8. uri zjutraj od Heutsch-Matreia, v Inomost do te ure (2. uri popoldne) še niso dospele. Govorijo se, da je del teh čet določen, da zasede Inomost. Ostali del, približno 15.000 mož je določen, da zasede okolico Inomosta. Ne zna se še, v kakem namenu zasedajo Italijani te kraje.

— Likvidacija dvora. Kakor poročajo listi se je oglašil višji dvorni upravnik grof Hunyady pri ogrskem ministrskem predsedniku grofu Karolyiju, da se pogovori o podrobnostih likvidacije dvora, posebno pa, da se orientira o načinu pravne zadostitve kraljeve rodbine. Ministrski predsednik je izjavil, da bo ogrski narod ločil privatno premoženje kraljevske rodbine od premoženja države. Za sedaj se ne more izročiti privatno premoženje kraljeve rodbine. Narodna vlada namerava staviti predloge narodni skupščini. Narodna skupščina bo potem odločila.

— Povratek čet in ujetnikov. Korespondenca nemško-avstrijske Narodne skupščine objavlja poročila o povratku čet in vojnih ujetnikov. Njih povratek se je izvršil v popolnem redu. Na dunajske kolodvore je dospelo od 1. novembra 920.000 vojakov. Odpravilo se je en milijon 650.000 vojakov. Da se je izvršil ta povratek v tako popolnem redu, je zasluga neprecenljive požrtvovalnosti vseh železničarjev in skupnega dela vseh železniških uradov.

— Konferenca poslanikov narodnih držav bivše Avstro-Ogrske na Dunaju. Na Dunaju je 21. t. m. zboro-

vala konferenca poslanikov vseh držav bivše Avstro-Ogrske. Na konferenci so se pogajali o ureditvi finančnih vprašanj. Nemci so predlagali najprej, naj bi poslane posamezne države zastopnike v komisijo za državne dolge. Ta predlog je bil odklonjen. Postavilo pa se je načelo, da bo Nemška Avstrija vsem uradnikom in častnikom, ki so na teritoriju bivše Avstrije, izplačala gaže vsaj še 1. decembra 1918. Glede finančnega obratovanja sploh, posebno glede izdajanja bankovcev po Avstro-Ogrski banki, glede izplačevanja kuponov državnih papirjev in drugih tekočih finančnih zadev, se je sklenilo postaviti v bivšem finančnem ministristvu posebno komisijo. V to komisijo ima poslati vsaka država po enega zastopnika in po enega ali več namestnikov.

— **Maršal Foch odklanja zahtevane olajšave premirja.** Berlin, 21. novembra. Wolffov urad poroča: Predsednik stalne komisije za premirje v Spaaju, general von Winterfeld, je dobil včeraj na vrsto od nemške strani nasvetovanih olajšav od maršala Focha sledeči odgovor: Zahtevam, nasvetovanim v pismu generalnega majorja od 18. novembra glede vojaških pogojev premirja se ne more ugoditi. Nato je podal general von Winterfeld sporazumno s predsednikom komisije za premirje državnim tajnikom Erzbergerjem sledeči protest: Olajšave premirnih pogojev, katere je predložila nemška komisija za premirje v noti od 18. novembra so bile od maršala Focha kratkoma odklonjene. Ostanjejo torej pogoji v veljavi, kakršnih ne pozna zgodovina. Moderna vojska 3 milijonov mož s svojim kompliciranim aparatom naj se umika v veleposredih, v neugodnem letnem času in na slabih, deloma tudi na gorskih potih preko Rena v največjem redu. Civilno prebivalstvo teh pokrajin, po katerih se bo umikala vojska, naj se obvaruje vseh nadlegovanj. Istočasno se odvzame tej vojski velik del transportnih sredstev in vojnega materiala. Več tisoč vojnih ujetnikov različnih narodnosti naj se preda v popolnem redu. Apilirati moremo na nepristransko sodbo izkušenih častnikov trupe ali generalnega štaba, da se razsodi, ako je pod takimi okoliščinami sploh mogoče, zadostiti pogojem premirja. Vojna zgodovina bo kasneje jasno v tem oziru sodila. Ker se je toraj odklonila vsaka olajšava teh praktično popolnoma neizvedljivih pogojev, dasiravno so se vojaške in politične razmere, ki so diktirale te pogoje, popolnoma spremenile, mora se domnevati, da namerava vrhovno vodstvo zaveznikov še tekom premirja vojsko popolnoma uničiti in razbiti, vojsko, ki se je 50 mesecev uspešno branila proti močnim sovražnikom in katere fronta ni bila pri ustavitvi sovražnosti prebita. Tisoči hrabrih vojakov, ki so se borili za svojo domovino, bodo ostali vsled veleposredov kot žrtve na poti ali bodo prišli kratko pred povrnitvijo v domovino v vojno ujetništvo. Dovoljujemo si vprašanje, ako odgovarja vse to smislu premirja, ki bi moral imeti namen, da se ustavi sovražnost in da se doseže mir sprave in pravičnosti, ali pa da pomenjajo ti nečloveški pogoji brezkoristno nadaljevanje sovražnosti v posebno neizprosni in nečloveški formi. Večkrat se je že povdarjalo, da grozi nemškemu narodu anarhija in lakota, ako se izvedejo brezobzirno iz težkih pogojev premirja. Ugovore, ki so bili stavljeni iz človečnosti, se ni upoštevalo. V takih okoliščinah ne preostane predsedniku nemške komisije za premirje drugega, kakor da še enkrat odločno izjavi, da bode Nemčija v bodoče vse napravila kar ji bo mogoče, da izpolni vse pogoje premirja. Jamčiti se pa ne more za točno in urejeno izpolnitev premirnih pogojev. Odklanja se pred vsem svetom odgovornost za vse nadaljne posledice, ki bodo končno vplivale na vso zapadno Evropo.

— **Položaj v Ukrajini.** Kakor poroča štab višjega poveljnika ukrajinskih čet, se je uprl narodni ukrajinski voditelj Petljura proti ukrajinski vladi in je zasedel Bjelo, Cerkov in Berdičev z nacionalističnimi ukrajinskimi strelskimi oddelki. Pohod med Fastovom in Kijevom so ustavile vladne čete. V Harkovu se je polastil drugi polk oblasti. Sicer je mir v deželi. Kakor poroča ministrski predsednik, so zapustile Berdičev uporne čete, prisiljene po vladnih četah. Neški vojaški svet v Kijevu je sklenil, varovati nevtralnost. Nemške čete se ne bodo udeležile nobenih bojev zunaj Kijeva, in ne bi pripustile nobenih bojev v Kijevu in bi čuvala popoln mir.

— **Proti sumničenju nemške revolucije** v narodnih listih se obrača zelo energično »Le Populaire« in izjavlja, da so vsi poskusi sumničenja zanikna potvorba. List zahteva razjasnitev na političnem polju in meni, ali naj triumfirajo narodi ali protirevolucija. Režim, v katerem živimo in kjer vlada še cenzura, je neznsen. Naši narodni listi nam pričajo, da se bo po narodni obrambni vojni vodila vojna za obrambo kapitalizma. Socialistična stranka bo, tako upamo, imela toliko moči, da odpravi obsedno stanje in cenzuro in da upostavi zopet mednarodno akcijsko svobodo.

— **Nemci izpraznili Alzacijo-Loreno.** Francoske in ameriške čete so vkorakale v Alzacijo. Nemške čete so deželo že popolnoma izpraznile. Nemško gospodstvo v Alzaciji in Loreni pripada že preteklosti in zgodovini. Po mestih se vijejo francoske trobojnice. Tudi na visokem stolpu v Strassburgu že plapolja francoska tri-

kolora. Povsod po mestih in po deželi so nabiti francoski razglasi, ki naznanjajo prebivalstvu, da je osvobojeno in da pripada zopet materi Franciji.

— **Bivši cesar Viljem na Holandskem.** Na predvečerajšnji seji druge holandske zbornice je rekel predsednik ministrskega sveta Ruys, da je nemški cesar prišel kot zasebnik na Holandsko in da se smatra tudi za takega. Vlada bo natanko pazila na to, da se gostoljubnost ne bo izrabljala tako, da bi škodovalo interesom dežele.

— **Anglija prevzema nemško brodovje.** Reuterjev urad poroča: Vrhovni poveljnik Velikega brodovja se je sestel s prvim poglavitnim delom nemškega visokomorskega brodovja, ki se je danes ob 9. uri 30 minut dopoldne izročilo v interniranje. Nadaljnjih 19 nemških podmornikov so danes izročili v Norwicu. Dvajseti podmornik, ki spada k današnjemu oddelku, se je na vožnji nekoliko poškodoval.

— **Demobilizacija vojske Zedinjenih držav.** Kakor poroča general March, se bo demobilizacija Zedinjenih držav vršila na sledeči način: V prihodnjih 14 dneh bo odpuščenih 200.000 mož, ki se nahajajo v taboriščih Zedinjenih držav. Nato odpuste 30.000 do 1 milijona 700.000 mož. Ranjene in invalide bodo transportirali kar najhitreje v Zedinjene države.

— **Nemške države za enotno nastopanje.** Wolffov urad poroča: Državna vlada je povabila vlade posameznih svobodnih držav na razgovor, da se sporazumejo o bodočem skupnem delovanju državnega vodstva in državnih vlad posameznih držav.

— **Italijanske čete dosegle demarkacijsko linijo.** Rim, 22. novembra. (K. u.) »Agenzia Stefani« javlja: Tekom včerajšnjega dne so dosegle italijanske čete meje, določene v pogodbi za premirje.

Jugoslovanska demokratična stranka

(prej Narodno-napredna) izjavlja:

Dalmatinska narodna vlada je predlagala potom Narodnega vječa v Zagrebu, naj se z ozirom na težavni zunanji, pa tudi notranji politični položaj brez odloga izvede ujedinjenje Srbije, Črne gore in vsega ostalega etnografskega teritorija SHS, v eno državo, oziroma, da se ustvari zajedniška vlada, zajedniški parlament in regentstvo za ves naš narodni teritorij.

Načelstvo J. D. S. se je v seji dne 20. novembra o tem predlogu vsestransko in temeljito posvetovalo in prišlo do zaključka, da je predlog dalmatinske zemaljske vlade v vsakem oziru utemeljen in da je edino v njem iskati rešitve iz sedanjih težavnih razmer. Edino takojšnje ujedinjenje more razbistriti mednarodni položaj, v kolikor se nanaša ta na nas in izvesti uspešno obrambo proti roparski nasilnosti sosedne italijanske države, ki nam hoče ugrabiti tretjino slovenskega naroda in zagotoviti našemu pričakovanju odgovarjajoče severne meje. Brez enotne zajedniške vlade je nemogoče izvesti zadostno prehrano naših dežel in urediti naše finance.

V tem prepričanju je sklenilo načelstvo, da so vsi zastopniki Jugoslovanske demokratične stranke v ljubljanski narodni vladi oziroma v zagrebškem Narodnem vječu zavezani delati za predlog dalmatinske zemaljske vlade. Ako bi ta predlog v narodni vladi ne dobil večine, ga morajo prigrasiti pri seji Narodnega vječa kot naš minoritetni votum.

Vseslovenska ljudska stranka

je imela te dni zborovanje zaupnikov in je sprejela naslednje resolucije o državni obliki:

I.

V. L. S. navdušeno pozdravlja ustanovitev jugoslovanske države, ki je vsa tri plemena jugoslovanskega naroda, ločena skozi stoletja, združila v eni samostojni in svobodni državi.

II.

V. L. S. hoče po uspešni borbi za narodno samostojnost v najtesnejši zvezi z ostalimi demokratičnimi elementi našega tromelega naroda truditi se, da se ustvari krepka, to je na trdnih temeljih demokracije sloneča zgradba nove države. Za zmago demokratičnega načela bo V. L. S. razvila vse svoje moči.

III.

V. L. S. izjavlja, da je za republiško obliko vladavine, povdarjajoč, da vidi pred vsem v taki obliki vladavine garancijo za demokratičen ustroj države.

O volilni pravici:

V. L. S. zahteva, da imajo volilno pravico vse moške in ženske osebe od 21. leta dalje. Volilna pravica naj bo splošna in enaka. Volitve naj se vrše tajno in po proporciji. Po tem načelu naj se izvrše že volitve v konstituanto.

O gospodarskem in socialnem programu.

Poseben odbor naj z ozirom na nove razmere pretreše naš dosednji gospodarski in socialni program in naj ga v novem besedilu predloži izvršni V. L. S.

Jugoslovanski strahovi.

Razumljivo je, da prejšnjim avstro-ogrskim mogotcem, ki so z železno pestjo zatirali ljudstvo, sedanjí prevrat ni po volji, saj so se njih zlati gradovi temeljito zamajali. Verjetno je, da bivši vladar Karel še vedno čaka v rezervi in zasedi ter gleda, kako se bodo razvile razmere, da bi mogel znova stopiti na plan. Vendar ne verujemo očitkom, ki jih razširja gotova, kuka, da operirajo na slovanskem jugu, zlasti na Hrvaškem, habsburški činitelji z bojsevizmom, ter z vojaškimi, kmetskimi in delavskimi sveti. Vse senzacionalne vesti, ki prihajajo o zaroti proti svobodi in narodnemu ujedinjenju iz Zagreba so nejasne in mislimo, da je njih smoter prepričitev glavne skupščine Radiceve seljačke stranke, ki bi se imela vršiti 25. t. m., in diskreditiranje delavskih svetov.

Casniski odsek Narodnega vječa je o tej zaroti izdal naslednje uradno poročilo:

Zagreb, 22. novembra. Nocoj se je odkrila velika zarota bivših avstro-ogrskih oficirjev. General Lipovščak je hotel izvesti protirevolucijo s tem, da je s pomočjo oficirsko-vojaško-seljaškega sveta nameraval odstraniti celotno Narodno vječe, mesto njega vzpostaviti vojaški režim in uvesti vojaško diktaturo.

Dan za izbruh te protirevolucije je bil določen na 25. t. m. na dan glavne skupščine Radiceve seljačke stranke. Hoteli so aretirati vse voditelje Narodnega vječa v noči od 22. na 23. t. m. ter jih učiniti za neškodljive. To je izrečno priznal eden izmed aretiranih zarotnikov. V zaroto je zapletenih več višjih častnikov, ki so se v zadnjem času odlikovali kot izredno goreči propagatorji takozvane republikanske ideje.

General Lipovščak, stotnik Valentekovič in več drugih zarotnikov je že pod ključem. V teku je natančna in obširna preiskava, ki pokaže v koliko je ta protirevolucija in zarota v zvezi z italijanskim prodiranjem v naših krajih in madžarskimi izzivanji, odnosno z dunajsko kamariolo in z italijansko-madžarskim sporazumom.

Ker je preiskava še v teku, za sedaj še ne moremo priobčiti nadaljnjih podrobnosti.

S sej Narodne vlade SHS

Z 19. seje, v Ljubljani z dne 19. listopada 1918.

Državni urad za zunanje zadeve na Dunaju sporoča z ozirom na protest Narodne vlade, da je Izvršni odbor prov. deželnega zbora v Celovcu zasegel vse fonde vojnokreditnega zavoda za južno ozemlje, sledeče: Zasega se je izvršila le začasno do končne likvidacije vsega premoženja, ki je skupno narodom bivše monarhije; zato se s tem pravice Jugoslovancev do teh fondov niso kršile. Stacijsko poveljstvo javlja, da se dogajajo še vedno velike tatvine javnega premoženja v Ljubljani in okolici. Stacijskemu poveljstvu se naroči, naj se tako blago strogo straži, krivci pa brezobzirno aretirajo in izroče sodišču. Državnemu pravdnistvu naj se naznanijo vsi znani slučajji neopravičene posesti takih predmetov. Izda se oklic trgovcem, v katerem se svari pred nakupom očitno ukradenega blaga. Poljsko poslaništvo na Dunaju naznanja, da je poverjen z zastopstvom vojaških interesov poljske države pri Narodni vladi general Adam Nowotny. Prebere se telefonično poročilo iz Zagreba, v katerem se javlja Narodni vladi dopis deželne vlade za Dalmacijo glede provizorične ureditve celokupne države SHS na vsem etnografskem teritoriju tega naroda. Razprava o zadevi se preloži na sejo v četrtek, dne 21. novembra. Došlo je poročilo iz Rakeka, da je ondotni italijanski poveljnik dal potegniti kordon, čez katerega ne sme nihče brez dovoljenja, da je dal bivše avstrijske vojake zajeti ter jih odgnati v taborišče v Postojni. O enakem postopanju Italijanov se poroča tudi iz Cerknega. O zadevi se obvesti NV s protestom in naročilom, naj sporoči to srbski vladi. Dne 16. listopada se je vršila v Gradcu seja zastopnikov Narodne vlade z zastopniki štajerske dežele. Dogovorili so se, da izplača štajerska deželna uprava kakor že v novembru, tako tudi v decembru 1918. vse deželne zavode in deželne uslužbence na Štajerskem, ki spadajo sedaj pod območje Narodne vlade SHS v Ljubljani; izplačila se vrše na račun Narodne vlade in se povrnejo s 5% obrestmi od 1. novembra 1918. Dogovor se ratificira. Razpiše se mesto policijskega ravnatelja v Ljubljani. Tostran demarkacijske črte, zlasti v Ljubljani, se nahaja mnogo nezaposlenih železničarjev, podrejenih prejšnjemu tržaškemu ravnateljstvu, ki so se bili javili bolne, ali so na dopustu, ali pa po izvršenem državnem preobratu niso več prišli v službo. Ker se nakaže plača samo tistim, ki vrše službo, se pozovejo vsi začasno nezaposleni železničarji, ki reflektirajo na nadaljnje službovanje, da se javijo v najkrajšem času pri prometnem poverjeništvu. Dosedanja »Kranjska deželna komisija za preskrbo vračajočih se vojakov« se preosnuje v »Komisijo za preskrbo vračajočih se vojni-

čaju se bode moral vsak oproščen zglositi po enkrat ali dvakrat v tednu pri vojaškem poveljstvu.

Z 20. seje v Ljubljani z dne 21. novembra 1918.

Koroški deželni odbor javlja, da nameravata priti dne 22. novembra dva njegova pooblaščenca v Ljubljano, da se domenita z Narodno vlado glede začasne meje med območjem Narodne vlade SHS v Ljubljani in Nemsko Avstrijo. V istem smislu poroča državni urad za zunanje zadeve na Dunaju, ki zagotavlja, da so varnostne straže, ki stoje na slovenskem ozemlju, določene samo za vzdrževanje miru in reda. Odgovori se telefonično, da Narodna vlada vztraja na stališču, da se ne pogaja, dokler stoje nemške čete in vojaške straže na slovenskem ozemlju Koroške. Isto se sporoči na Dunaj. Predsednik graškega višjega deželnega sodišča Pitreich je razpisal po poročilih časopisja sodna mesta tudi v slovenskem delu Koroške. Narodna vlada vloži proti temu oster protest. Vršil se je razgovor o korakih, ki naj se store, da se informira ententa o prodiranju Italijanov v naše ozemlje in o jezikovnih razmerah na Primorskem. Od dr. Korošca je Narodna vlada čisto odrezana. Sklene se dvojno: 1. V teh dneh se bo vračala angleška mislija z majorjem George Crosfieldom iz Prage skozi Ljubljano domov. Čehoslovaška vlada v Pragi se naprosi, da sporoči čas odhoda. Člani Narodne vlade jo bodo v Ljubljani informirali o naših željah in prosili za posredovanje pri angleški in francoski vladi. 2. V Prago se pošlje zastopnik Narodne vlade k predsedniku čehoslovaške republike Masaryku, osebnemu prijatelju Wilsonovemu, da ga informira o našem položaju in prosi za posredovanje pri ententi, zlasti Ameriki. Narodna vlada je razpravljala obširno o predlogu zemaljske vlade za Dalmacijo, naj se uredi takoj provizorično celokupna država SHS na vsem etnografskem teritoriju tega naroda. Po tem načrtu bi načeljeval državi začasno, dokler se ne skliče konstituenta, srbski prestolonaslednik Aleksander kot regent. Legislativno oblast bi imelo do konstituante Državno vijeće, obstojeće iz članov NV v Zagrebu, 50 zastopnikov kraljevine Srbije, eventualno tudi 5 zastopnikov Crne gore in 5 zastopnikov Vojvodine. Regent bi iz članov Državnega vjeća imenoval prvo ministrstvo, dalje 5, ev. 7 državnih tajnikov in 5, ev. 7 guvernerjev s sedežem v Ljubljani (za Slovenijo), v Zagrebu (z naslovom »ban«, za Hrvaško in Slavonijo), v Splitu (za Dalmacijo), v Sarajevu (za Bosno in Hercegovino), v Belgradu (za Srbijo), ev. tudi v Cetinju (za Crno goro) in Novem Sadu (za Vojvodino). Državni tajniki bi posredovali med osrednjo vlado in deželami ter imeli glas v ministrskem svetu. Kadar bi se povrnil mir in red v deželo, bi se izvolila konstituenta — volilni red bi izdelalo Državno vijeće — in sešla v Sarajevu, kjer bi zborovalo do takrat tudi Narodno vijeće. Konstituenti bi bila pridržana izrecno določitev državne oblike (monarhija ali republika), določitev ustave, imena države, glavnega mesta in zastave. — Glede predloga so podali poverjeniki izjave, ki so jih sklenile tozadevno njihove stranke. Sklenilo se je soglasno, da se o predlogu ne glasuje, ker gredo itak člani Narodne vlade, ki so zaenot tudi člani Narodnega vjeća, jutri v Zagreb k seji Narodnega vjeća. Tam bodo obvestili o stališču svojih strank Narodno vijeće, ki se bo potem izjavilo o predlogu zemaljske vlade za Dalmacijo.

Dopisi.

Z Dolenjske. Med tukajšnjimi delavci, malimi kmeti in duševnimi delavci se vedno bolj širi socialističen dnevnik »Naprej«. Ugaja jim njegova odločna pisava in odkritosrčnost. In koliko je naših Dolenjcev, ki so že bili opetovano in dolgo let tam v deželi Svobode, v novem svetu, od koder je luč Svobode zasijala tudi nam! To so naši »Amerikanci«, ki so razen trdo prisluženega denarja prinesli s sabo dragoceni zaklad republičanskega duha. Da se ta duh med nami ni praktično izražal, je umevno. Za to je Avstrija znala skrbeti. Komaj pa je naš človek začutil razpad verig, je kriknil iz globine duše: **Republika!** Naš Dolenjec s proklamacijo Svobode ni šele postal, marveč je le glasno povedal, kar je skrito ali pa tudi nevede že bil — **republikanec!**

Shodi.

Ustanovni zbor podružnice izobraževalnega društva »Svobode« za Šiško se bo vršil v torek, dne 26. novembra, ob 7. uri zvečer v gostilni pri Štirnu. Na zboru poroča sodružica Štebijeja.

Železničarski svet, ki je bil izvoljen v Mes-
tнем in Narodnem domu, ima svojo prvo sejo
v ponedeljek, dne 25. t. m. ob pol 8. uri zvečer,
v Selenburgovi ulici št. 6., 11. nadstropje. Na to
sejo so vabljени odborniki in namestniki.

Dnevne vesti.

— Shoda v »Mestnem domu« se udeleži jutri ob 10. dopoldne vse prebivalstvo, ki ni zadovoljno s prejšnjimi razmerami, da protestira proti italijanskemu imperi-

— Črna knjiga. Pr. hajajo nam poročila, kako nečuvno so se mnogi slovenski častniki obnašali napram, mostvu. Za enkrat ne objavimo vsega, pač pa pozivljamo vse sodruge, da nam natančno opišejo take dogodke, kajti mi pisemo črno knjigo. — Gospodje rezervni častniki postajajo civilisti; mnogo od njih bo de hotelo igrati veliko vlogo v javnem življenju. Takim bomo zaklali: roke proč!

— **Oglašnica poslovalnica za Slovenijo** s sedežem v Ljubljani naznanja, da prične prihojanji teden z razdeljevanjem črnega sukanca (vitel 50 m stane 16 vin.). Družne z več rodbinskimi člani dobe po več vitlov. Oglašiti se je pri presojevalnici: Šolski drevored št. 2. (J. C. Mayer).

— Pri »Društvu zasebnih uradnikov in uradnic na slovenskem ozemlju s sedežem v Ljubljani« se oglašajo zlasti zaunji čas pogosto uradniki, ki žele po posredovanju društva dobiti službe. Ker pa društvo ne razpola s seznamom praznih p.sarniških mest, jo le v redkih slučajih mogoče tem željam ustreči. Zato se društvo obrača do vseh p. t. zavodov, tvrdk in sploh delodajalcev z vljudno prošnjo, da blagovolijo sporočiti »Društvu zasebnih uradnikov in uradnic na slovenskem ozemlju s sedežem v Ljubljani« vsako prosto mesto, ker le na ta način je mogoče ustreči brezposelnim tovarišem in morda se ustreže tako tudi službodajalcem.

— Prosnja učiteljev do Narodne vlade. Zima je tukaj, živl, obleke, obutve in kurjave nič! Učiteljska beda povsod kaže svoje strogo lice. Naj bi slavna Narodna vlada se spomnila učiteljskih trpinov ter jim izboljšala materialno stanje. Predvsem pa naj bi brez odloga jim nakazala **nabavni prispevek**. Upamo, da ta prosnja ne ostane glas vpijočega v puščavi!

— **Južna železnica.** Z Dunaja poroča kor. urad: Upravni svet južne železnice je izvolil v svoji včerajšnji seji sekcijskega načelnika dr. pl. Webbra za predsednika upravnega sveta. Le-ta ostane nadalje generalni ravantelj. Nato je upravni svet sporočil, da se vršijo pogajanja z Jugoslovansko državo za varstvo finančnih interesov južne železnice. Najbrže se ustanovi prometni urad v Ljubljani. Južna železnica je imela meseca septembra 1918 transportnih prejemkov 31 milijonov 700.000 kron proti definitivnim prejemkom meseca septembra 1917. 12 milijonov 255.000 kron več.

— Kataster ljudskega in meščanskega šolstva in učiteljstva. Narodna vlada SHS v Ljubljani poverjeništvu za uk in bogočastje je sklenilo, naj se nujno sestavi kataster vsega ljudskega in meščanskega šolstva in učiteljstva v njegovem območju. Delo se poveri strokovnim učiteljskima organizacijama.

— **Dalje služečim podčastnikom.** Narodna vlada SHS v Ljubljani je izvedela, da se je naredba glede določitve plač vojaštvu nepravilno tolmačila tako, da so bili z naredbo, ki je hotela izboljšati plačo vsemu vojaštvu, celo dalje služeči podčastniki prikrajšani. Zato Narodna vlada pojasnjuje, da znaša dnevna plačá 5 K. Teh 5 K je smatrati kot posebno doklado za aktivno službovanje. Vsí drugi prejemki, ki so jih imeli dalje služeči podčastniki, pa seveda ostanejo. Napaka, ki se je napravila v računskem oddelku, se popravi in izpadli zneski plačajo tudi za nazaj.

— **Rezervnim častnikom!** Z demobilizacijo je postalo mnogo rezervnih častnikov začasno brezposelnih. Da se tem pomaga v prehodni dobi med vojaško službo in nastavitvijo v kakem civilnem poklicu, je sklenila Narodna vlada SHS v Ljubljani, da se ustanovi tečaj za poštné, železniške in druge uradnike, ki bo trajal približno tri mesece. Častniki, ki se jih hočejo udeležiti, dobe v tej dobi polno plačo; po dovršenem tečaju se sprejmejo v dotično državno službo. Častniki, ki ne reflektirajo na državno službo in dokažejo, da so začasno brez zaslužka, dobe odpravnico v znesku trimesečne plače.

— Kdor hoče blago izvažati po železnica iz države SHS, naj odda izpolnjeni vozni list brez blaga na oddajni postaji, pošlje vozni list na ravnateljstvo državnih železnic oziroma na ekspozituro južne železnice v Ljubljani v svrhu izposlovanja izvoznega dovoljenja pri posameznih poverjenih vlade, oziroma, če se vozni list tiče blaga v polnih vozovih, tudi transportnega dovoljenja s strani voznega prometnega vodstva.

— Italijani v Ratečah na Gorenjskem. Italijanske čete so 20. t. m. prišle preko Fužin tudi v slovenske Rateče, čeprav gre demarkacijska črta s Trbiža čez vrh Mangarta in preko Triglava dalje proti jugu.

— **Razglas.** Vsem nekdanjim vojakom bivše Avstro-Ogrske armade je na prosto dano se tekom 24 ur odstraniti iz po italijanskem vojaštvu zasedenega ozemlja in se ne smejo več vrniti. Vojaška italijanska oblast jim bo šla pri odhodu na roko in potovanje olajšala. Tisti, ki se prostovoljno ne odstranijo, se bodejo začeli jutri zbrali po italijanskem vojaštvu in odpeljali v Gradiško, kjer se bodo stavili na razpolago italijanski vojaški oblasti. Kdor bode imel potrдіlo od županstva, da je pristojen v občino, da je posestnik, javni uslužbenec itd. ter v občini neobhodno potreben, mu bodo vojaške oblasti v Gradiški po pregledu njegovega potrдіla dovolile povratek v njegovo občino. V tem slu-

— Stroge italijanske odredbe glede orožja v zase-
denem ozemlju. Z ozirom na poziv kraljevega guver-
nerja Julijske Benečije od 5. t. m., naj prebivalstvo od-
da orožje, določa gubernatorski dekret, razglašen v
včerajšnjem uradnem listu, nastopne kazni: Kogar se
bo našlo v posesti strelnega orožja, bo zaprt od enega
do pet let. Na 7 do 10 let zapora bodo obsojene od vo-
jaškega sodišča, čigar kompetenca v tej zadevi je do-
ločena, osebe, ki jih zasačijo pohajajoče po štiri ali več
skupaj s strelnim in rezilnim orožjem, ki bi ga moralo
oddati, ali pa če se izkaže, da so sporazumno kopičile
orožje. Njih voditelji in povzročitelji zapadejo smrtni
obsojbi. Istotako bo na smrt obsojen, kdor se pregreši
proti navedenim naredbam in bi rabil kakršnokoli orož-
je. Po navadnem kanonskem zakonu bo sojen, kdor bi
bil v posesti drugega prepovedanega orožja, ki ni
strelno. V smislu teh določb za prepovedano smatra
vojno orožje, nož s koničastim rezilom, daljši od 4 cm,
in noži z nekoničastim rezilom, daljšim od 10 cm.

— Skrb za vojaške konje. Skrb za konje umikajoče bivše avstro-ogrske armade, ki so prišli v ozemlje Narodne vlade StS, je prvotno v sili prevzelo poverjenstvo za kmetijstvo, ki pa vsled svoje organizacije nima potrebne delovne sile, zato je ta posel 12. novembra t. l. izročilo poverjenstvu za narodno obrambo, dasi še naprej pomaga kolikor je v njegovi moči. O vseh zahtevah, ki se tičejo vojaških konj, se je odslej naprej obračati edino na poverjenstvo za narodno obrambo v Ljubljani (deželni dvorec). Skrb za plemenske konje in sploh za konjerejo ostane seveda v področju poverjenstva za kmetijstvo v Ljubljani (Slovenska kmetijska družba).

— **Protestni shod** proti okupaciji naše zemlje in nasilnostim Italijanov se bo vršil v nedeljo, dne 24. novembra, ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani hotela »Union«. — Pripravljalni odbor.

— Sloveński inženirje v Jugoslavija. Na povabilo »Društva inženirjev v Ljubljani« se je sestalo okoli 60 inženirjev, ki so se posvetovali o raznih aktualnih zadevah. Sklenili so soglasno resolucijo: Inženirje vseh strok, zbrani dne 18. novembra 1918 v Ljubljani, izjavljamo: 1. Da zamore naša država na slovanskem jugu uspešno gospodariti na lastnem ozemlju in zagotoviti svojim državljanom gmotno in kulturno neodvisnost ter ono blagostanje, ki ga upravičeno pričakujemo od svobodne države na plodni zemlji slovanski, je neobhodno potrebna čim tesnejša gospodarska in upravna enotnost v vsem ozemlju slovanskega juga. 2. Če pri prvih pripravah za prehodno ustavno in upravno dobo, so bolj pa pri ugotovitvi in ureditvi državnih upravnih in posebej gospodarskih smernic naj sodelujejo inženirji tembolj, ker so preuredba prometnih zvez v novem državnem območju, nacionalizacija industrije ter povzdiga gospodarstva, kmetijstva ter vsega gospodarstva v naših zemljah sploh med najvažnejšimi problemi naše državnosti. Nadalje so izvolili odsek 14 članov, ki naj pripravi in uglaadi pot, da pride inženirski stan v bodoči upravi Jugoslavije do tiste veljave, ki mu gre z ozirom na vseobče koristi nove državnosti. Ker se je pravkar v Pragi sklicala enketa z namenom, da sestavi nove moderne predpise za gradnje v železobetonu in ker kaže uveljaviti iz praktičnih razlogov te predpise i v Jugoslaviji, poverili so dr. ing. Kasala, da zastopa pri enketi »Društvo inženirjev v Ljubljani«. Sestanku je kot gost prisostvoval ing. Nesič, srbski kapitan v rezervi.

Velikanske tatvine blaga iz taborišča v Lebringu. Graške oblasti so prišle na sled velikim tatvinam, ki so jih zakrivali v lebrinškem taborišču neki graški trgovec, neki stotnik in še nekaj drugih poštenjakov. Vse te osebe so prijeli in vtaknili v preiskovalni zapor. Pri omenjenem trgovcu so našli za štiri tovarne avtomobile moke.

— Enakopravnost obeh spolov na češki tehniki v Pragi. Žene so pripuščene za redne poslušalke v vseh strokovnih oddelkih praške tehnike, če se izkažejo s potrdili o zadostnem prejšnjem izšolanju. To izjavo je na svoji zadnji seji soglasno sklenil profsorski zbor, priznava je enakopravnost moških in ženskih na visokih šolah, kar je vedno zagovarjal in kar edino odgovarja demokratičnemu mišljenju časa. Sklep velja že za tekoče šolsko leto.

— Zborovanje nemškega železničarstva v Gradcu. Minuli petek so priredile združene železničarske organizacije nemškega Štajerskega shod, ki je bil številno obiskan in na katerem so se železničarji izrekli za čim tesnejše sodelovanje pri ureditvah vseh nujnih in perečih vprašanj. Govorilo je več železničarskih zastopnikov in vsi so izjavljali, da je treba od svoje strani storiti vse, da ostane Nemška Avstrija resnično demokratična republika in da se čim prej uredi in izboljšajo prehranjevalne razmere železničarjev.

— Kako se je založila armadna uprava. Ogrski deželni urad za prehrano je dognal, da so nakopičene v skladiščih bivše c. in kr. centralne za vojaško oskrbovanje v Budimpešti ogromne množine živil, opojnih pijač itd., ki jih nakupi Splošno konsumno društvo za 9 milijonov kron. Vse te zaloge so seve zaplenili, zape-

čatili in jih postavili pod vojaško varstvo. Našli so 125.000 steklenic finih vin in likerjev, dalje še 280 hektolitrov konjaka, 900 kilogramov marmelade, 9000 kilogramov orehov, 6000 kilogramov fig, 9000 kilogramov vkuhanega mesa, 900 kilogramov finega sira, 51.000 škatljic špinače v konzervah, 2000 škatljic gosjih pastet, 700 kilogramov rozin, 3000 kilogramov malininega soka, 80.000 zabojev sladkorja, 25.000 doz kreme za čevlje, 1700 kilogramov očetne kisline, 1700 kilogramov paprike, 3000 tucatov toaletnega mila, 1.000.000 papirnatih servet itd. itd. Vse to je bilo — kar se da prav lahko sklepati iz navedenega blaga — namenjeno za gospode častnike in generale. Tu se kaže svinjarija starega režima.

— **Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani.** Danes je izšla 12. številka.

— **Radi pomanjkanja časniškega papirja** morajo hrvatski listi na teden prištediti 4 do 8 strani.

— **Zdravniška pomoč Srbiji.** Ker v Srbiji silno primanjkuje zdravnikov, je zagrebško liječniško društvo izdalo oklic, naj se javijo hrvatski zdravniki, ki bi šli pomagati v Srbijo. Dosedaj se jih je oglasilo petnajst. Odidejo koncem tega tedna.

— **Gradba liške železnice.** Delo pri gradbi liške železnice na Hrvatskem je v polnem teku. Delavsko osobje je na svojem mestu, delo pa vodi državna režijska. Kakor upajo, bo proga kmalu dovršena do Gospiča.

— **Razne male vesti.** Bismarck je nekoč rekel o malem Viljemčku: Gospodič bo uničil vse, kar sva zgradila njega ded in jaz. Govoril je resnico! — Boljševiki so do 5. novembra izvršili — po »Severnaji Komuni« — vsa pripravljala dela, da se položi temeljni kameni za spomenike Marxu, Engelsu, Lassallu, Berovnikovi, Ferrerju, Sevcenku, Tolstemu, Heineju in drugim. — Tajnika »Česke Obce Delnice« ur. Hanzlička iz Prage, ki je bil povodom češke generalne stavke 15. oktobra, vtaknjen v ječo, je bil z odlokom NV dne 29. m. m. v Pisku izpuščen na svobodo. — Dunajski tednik »Der Friede« piše k razglasitvi samostojnosti Nemške Avstrije: »Mož, katerega so bacnili iz krčme, je skremžil obraz bleknil: Zdaj se pa napravim samostojnim!« Ironičen dovtip! — Češki socialisti prično na Moravskem izdajati list: »Socialistická budoucnost«; izhajal bo dvakrat na teden. — Praški mestni župan dr. Groš odstavljen. Tako je končana tisočkrat prokleta era dr. Groša. Vsa Praga, zlasti delavstvo, se globoko oddahne. — Za ogrskega poslanika na Dunaju je imenovan sodrug Diner-Denes, znan budimpeštanski dopisnik »Arbeiter Zeitunge«. Za avstrijske vlade so ga radi »veleizdaje« aretirali. — Oficir-morilec Ad. Hofrichter je prišel te dni s svojim zagovornikom na Dunaj. Pravil je o strašnem pomanjkanju v Möllersdorfu in rekel, da ni ušel, ampak da je prosil za izpustitev.

Borba za gledališki orkester.

Zlobno nam sovražna avstrijska vlada je še zadnje mesece svojega klavnega obstanka kazala napram našim kulturnim stremljenjem očitno in brez sramu svojo plemensko hudobnost in nizkotno nagajivost. Medtem ko so imeli na Dunaju okoli 15 popolnih orkestrrov za razna gledališča in vsaj toliko manjših orkestrrov še za druga zabavišča, medtem ko je imelo vsako nemško ali madžarsko, malo ali veliko gledališče svoj orkester, sestavljen iz skoraj samih vojakov-oproščencev, ga slovensko Narodno gledališče ni smelo dobiti. Nam ga niso privoščili.

Povsod drugod so bile reklamacijske prošnje za godbenike gola formalnost, povsod je vlada prošnji takoj in brez zadržka ustregla. Prošnja za naše gledališče pa je romala sem in tja ter po raznih uradih nad dva meseca. Posredovali so pri ministristvu opetovano razni naši poslanci, posredovala sta konečno sam naš razni Jugoslovanskega kluba, dr. Korošec, ter član intendance pri notranjem in domobranskem ministru ter dosegla oprostitev le — 12 godbenikov. Vsi drugi so bili ali »premladi« ali na »fronti«, dasi so živeli daleč v zaledju!

Šele sedaj prihajajo obvestila, da so oproščeni še nekateri godci, šele sedaj, ko so jih razkropili na vse vetrove!

Dokazano je, da se je proti oprostitvam za naše gledališče pridobljenih glasbenikov pri ministristvu intrigiralo zlasti iz urada bivše tukajšnje državne policije z najpodlejšimi denuncijacijami: strašilo se je ministre, da se namerava pri prvi operi v Ljubljani velika vseslovenska manifestacija, ki se je udeležijo sami slavni češki in jugoslovanski »veleizdajalci«, da se je s Finžgarjevo igro »Našo kri« nameraval uprizoriti očitno državni sovražni nastop občinstva. Minister Gayer je sam priznal to lažnivo ovadbo in član intendance je imel priliko razkrinkati podlega denuncijanta. Za tem zlobami najvišjega avstrijskega uradnega mesta pa so sledile nič manj hudobne šikane posameznih nemških častnikov. Ti danes že onemogli oblastniki se namreč niso pokorili niti ministrskim odredbam ter so za naše gledališče že oproščene godbenike še tedno in tedno zadrževali pri armadah, češ, da nimajo zanje namestnikov. Šele demobilizacija je odrešila mnogo teh naših reklamancev duhomornega vojaškega suženjstva. Toda mnogo so jih anarhistične razmere po taborih in na že-

leznicah zanesle v druge kraje, tako da še danes ne morejo v Ljubljano.

Proti takim nezasišanim, od nikogar pričakovanim hudobijam in oviram je bilo vsako sredstvo brezuspešno. Neštevilo prošenj, vsa možna pismena, brzojavna, telefonska in osebna posredovanja pri naši bivši vladi in pri ministrstvih, premnoge avdijske naše državnih poslancev in raznih državnih dunajskih slovenskih uradnikov; vse je bilo malone bob ob steno.

Intendanca pa se je seveda ves čas trudila pridobiti čim več nevojakov, civilistov, predvsem domačinov, pa tudi drugorodcev. Silna konkurenca, ki je vsakega godca silno preplačevala, je onemogočila marsikateri že dogovorjen angažma. Intendanca je poslala dva kapelnika iskat godce v Prago, v Zagreb, na Reko in Trst. Toda naše aprovizacijske razmere so bile za državi razupite kot tako obupne, da si je malokdo upal v Ljubljano. Marsikdo se je prigrabil, a ni prišel, češ: »Stradat ne grem!« Mnogo pa je bilo tudi slučajev, da so v Ljubljano že dospeli civilni glasbeniki zopet odpotovali, ker jim je bila tukajšnja prehrana pretežka in predraga, nekateri pa ker vzlic večdnevni iskanju niso nikjer mogli najti vsaj najponižnejše sobice. Naravnost je treba povedati, da je bilo vedenje nekaterih ljubljanskih prebivalcev do glasbenikov več kot odurno. Oženjenec skoro da ne more dobiti sobe! Nikjer se ne dovoljuje soporaba štedilnika! Dobe se celo hiše, kjer je godba sploh drakonično prepovedana! In ljubljanci si žele vendarle opere in operete!?

Intendanca se je torej imela in se ima še danes boriti proti oviram, ki so nezasišane. Iz navedenega pa je jasno, da ni sama kriva, ako še danes ni popolnega orkestra in ako še danes manjka nekaj instrumentov (1. oboe, 1. fagot, 2. klarineta in 1. pozavna).

Kdor moreš, pomagaj! Kdor poznaš godce teh glasbil, opozori jih! Kdor sam igraš te instrumente, pridi, da omogočiš uprizoritev že dva meseca naučene opere!

Operni solisti in zbori pripravljajo ves čas — od 1. septembra t. l. dalje — operni repertoar: »Prodano nevesto«, »Onjegina«, »Madame Butterfly«, »Manon« in »Zoglerja naše gospe«; počasno pa so pripravljali operetni člani troje operet.

Danes šteje naš orkester 28 mož. Ker z njimi še ni mogoče uprizoriti »Prodane neveste«, se mora začeti s francosko opereto »Michujevi hčerki«, ki je uglašena za manjši orkester. Upamo pa, da dobimo v kratkem popoln orkester, na kar se končno, po tolikih lumparijah raznih nemških mogotcev in po zlobah domačih brezvestnikov, otvori vendarle tudi operna sezona.

Naše občinstvo blagovoli upoštevati obupne razmere, ki smo jih tu naslikali, in naj bo prepričano, da stori intendanca vse, kar le mogoče, da bo za dosedanje prikrajšave v nadaljni sezoni popolnoma odškodovano. Zato vztrajajmo, saj — zora puca....!

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer ob pol 8. se ponovita za abonement »B« »V Ljubljano jo dajmo« in »Nemški ne znajo«. — V nedeljo ob pol 3. »Charlejeva teta« izven abonementa. Zvečer ob 8. »Namišljeni bolnik« izven abonementa. — V ponedeljek, dne 25. t. m. zvečer se ponovi opereta »Michujevi hčerki« za »A« abonement. — V torek, dne 26. t. m. »V Ljubljano jo dajmo« in »Nemški ne znajo« ob pol 8. zvečer za abonement »C«. — V sredo, dne 27. t. m. zvečer opereta »Michujevi hčerki« za abonement »B«. — V četrtek, dne 28. t. m. popoldne ob 2. se ponovi dijaška predstava »Hamlet« po znižanih cenah izven abonementa. Predstava je rezervirana izključno za dijake. Cene kakor zadnjič. Vstopnice se bodo oddajale skupno za cele razrede ali cele zavode in ne posameznim.

Predavanje o Amerikancih. Včerajšnje predavanje g. Aleksandra Tomana v »Mestnem domu«, ki ga je priredila »Akademija«, je bilo prav poučno in zanimivo. Predavatelj je pokazal pravo ameriško dušo, pošteno in odkrito, ter razvil na kratko politično in gospodarsko zgodovino Zedinjenih držav od njih ustanovitve v drugi polovici 18. stoletja pa do danes. Verska nestrpnost na Angleškem je v oni dobi prisilila nekaj tisoč Angležev, da so se izselili iz svoje angleške domovine v sedanje Zedinjene države. Tam so po dolgih osvobodilnih bojih ustanovili svojo angleško državo, ki se je pozneje razdelila v več držav, ki so se sklenile v Zedinjene države. Takrat so imele vsega skupaj dva milijona prebivalcev, danes pa jih štejejo sto milijonov. Imena Washington in Franklin ter Lincoln so vsem Amerikancem sveta, ker so s svojo genialno državniško spretnostjo in veliko požrtvovalnostjo storili iz Zedinjenih držav to, kar so danes. Vsak Amerikanec je politik in za to ga vzgajajo že kot otroka. To ima svojo dobro stran, ker tam so nudi vsakemu državljanu prilika, da koristi in svetuje domovini. Že v ljudskih šolah, na katere polagajo Amerikanci največjo važnost, uče otroka požrtvovalnosti in odkritosti in v teh lastnostih se vsak Amerikanec najbolj odlikuje. Amerikanec je požrtvovalen in se ne boji smrti; odločen in energičen; kar enkrat sklene, tega se tudi loti in tudi izvrši. To so izpričale Zedinjene države osobito v tej

vojni. Tako bodo, upamo, nastopile tudi na mirovnem kongresu. V Zedinjenih državah poznajo le dve politični stranki: republikance in demokrate. Republikancem se prištevajo bolj višji, aristokratni krogi, nižje ljudstvo, delavci, pa se nagibajo demokratični stranki. Sedanji predsednik Wilson je republikanec. Socialistov v evropskem pomenu besede v Ameriki pravzaprav ni. Vzrok, da je tam socialistično gibanje manj razvito, je pač ta, ker so delavci primeroma dobro plačani in se jim ne godi slabo. Vsak delavec ima tam svojo hišico in vrt. Cerkev je ločena od države in vera igra tam čisto drugo vlogo kot pri nas. Dobro delati in koristiti splošni blaginji ter bližnjemu so glavne dogme ameriške vere. Evropejce smatrajo Amerikanci za sebi podrejene in sploh pravijo, da postane Evropejec, ki se preseli v Ameriko, šele v tretji generaciji pravi Amerikanec. — G. predavatelj je živel dolgo vrsto let v Ameriki, pozna dobro tamošnje razmere in ljubljansko občinstvo, ki pa naj se vbodoče malo bolj zanima za zanimiva in aktualna predavanja, mora biti le hvaležno dobremu in stvarnemu predavatelju.

Nakupi »Narodne galerije«. Odbor »Narodne galerije« je v smislu soglasnega sklepa odborove seje nakupil za slovensko umetno galerijo 10 del slovenskih umetnikov, 3 caurforte ter 1 lesorez Hrvata prof. T. Križmana. Na sedanji razstavi v umetniškem paviljonu R. Jakopiča je nakupil kip Lojzeta Dolinarja »V strahu«, veliko oljnato sliko Rik. Jakopiča »Zeleni pajčolan« ter naposled tehnično dovršene, lastnoročno signirane Križmanove caurforte »Most v Mostaru«, »Ohrid« ter »Finale« in lesorez Mitrovica. Nadalje se je »Narodni galeriji« posrečilo kupiti od Mateja Sternena veliko sliko »Na divanu«, od Ivana Vavpotiča obsežno sliko »Rut«, od naše slikarice Ivane Kobilčeve figuralno skupino »Na vrtu« in naposled pet krajin starost slovenskih slikarjev prof. Ivana Franketa, in sicer tri pokrajine iz Kitajske, kjer se je mudil Franke dalje časa, ter dva pejsaža »Ljubljana« in »Ljubljansko polje«. Skupni nakupni stroški znašajo 18.230 kron.

»Kurent«. Izšla je 7. številka tega krasnega humoristično-satiričnega polmesečnika. Radi omejenega poštnega prometa se je zakasnila za cele tri tedne. Kliseji za to številko so pripeljali iz Zagreba z avtomobilom; in odslej, ko je uvedena direktna zveza s hrvatsko prestolico, je upati, da bo redno izhajal v naslado vsemu čitateljem. Jako zabaven je Murnikov Don Juan de la Barca, ki vtaplja nesrečno ljubezen v jugoslovanskem čviku. Ant. C—t. nam riše filistrskega uradnika, ki bi na stara leta tako rad čepel v svoji hišici. Nenavaden slučaj uresniči njegove želje — ne da bi se mu bilo treba naučiti esperanto. Nadalje ima več pesmic, šopek zbadljivega drobiža in fine Smrekarjeve, Podrekarjeve in Gasparijeve risbe, katerih želo je naperjeno zoper Prusaka, Madžara, kapitalista in militarizem. »Kurenta« vsem toplo priporočamo.

Zadnje vesti.

Italijani oplenili Reko.

Zagreb, 22. novembra. Jugoslovanski mornarji z naših vojnih ladij, ki so bile zasidrane v reškem pristanišču, so včeraj dospeli v Zagreb. Italijani so zaplenili vse naše vojne ladje in jih oplenili. Iz skladišč pobirajo naš vojni material, ga nakladajo na ladje in ga prevažajo v Italijo. V svobodni luki so pobrali Italijani iz skladišč ves živež in ga odpeljali v Italijo.

Iz nemško-avstrijske Narodne skupščine.

Dunaj 22. novembra. (K. u.) Na današnji seji nemško-avstrijske Narodne skupščine je državni tajnik za socialno oskrbo predložil zakonsko osnovo o uvedbi osemurnega dela v tovarniških obratih. Ako mirovna konferenca ne bi sprejela osemurnega delavnika, bi bila potrebna sprememba zakona, Predloga se je nato odkazala odseku za narodno gospodarstvo. Sledi predloga o službenih prejemkih in dokladah od naroda poverjenim organom. Zakon se sprejme v drugem in v tretjem branju. Nató je poslanec dr. Kuranda poročal o zakonu glede proglašitve države in meja Nemške Avstrije. Ugotavlja, da so bile v polnem sporazumu z državnim kanclerjem pri določitvi potrebne dve formalni in ena meritorna spremenitev. Mesto izraza »provinca« se rabi izraz »dežela«. V meritornem oziru se opusti v § 1. priključitev Kočevja in Celja v ozemlje Nemške Avstrije. Pač pa je ostal odsek na stališču, da je treba vztrajati na priključitvi starih središč nemške kulture in nemške industrije in da se torej ne smejo opustiti nemške naselbine Brno, Jihlava in Olomuc. § 3 se torej glasi: Sodnijski okraj, občine in kraji, ki tvorijo državo Nemško Avstrijo, določijo in objavi državni svet. Poročevalec je končno predložil naslednjo resolucijo: Državni svet se nujno pozivlja, da stopi čimprej v dotiko z vladami obmejnih držav, posebno s češko in jugoslovansko v svrhu določitve temeljnih točk za varstvo narodnih manjšin. Glede predlogov

o prikloplitvi zapadnoogrskih pokrajin je poročevalec izjavil, da odsek ne odklanja po državnem svetu proti temu uveljavljenih vzrokih. Sicer pa pride v proglasitvi države do veljave, da Nemška Asvtrija ugotavlja svoje pravice do teh pokrajin.

Volilna pravica na Ogrskem.

Budapešta, 22. novembra. (Kor. ur.) Ogrska narodna vlada objavlja od nje izdelano narodno postavo, člen 1. od leta 1918. o volilni pravici za narodno skupščino ter o municipalni in občinski volilni pravici. Postava obsega nastopne določbe: Volilna pravica za narodno skupščino pristaja vsakemu moškemu, ki je dovršil 21. leto in ki je najmanj 6 let ogrski državljani, ter vsaki ženski, ki je dovršila 24. leto in ki je najmanj 6 let ogrska državljanka in ki zna v enem domačem jeziku brati in pisati. Za člana narodne skupščine je lahko izvoljen brez razlike spola vsakdo, ki ima ob času volitve aktivno volilno pravico, ako je dovršil 24. leto. Za člana narodne skupščine ne more biti voljen tisti, ki je izključen od aktivne volilne pravice. Vsakdo ki je upravičen voliti, ima samo en glas. Volitev se vrši po občinah oziroma po volitvenih četrtih neposredno in tajno. Narodna vlada mora izdati vse izvršilne določbe k tej postavi, kakor n. pr. dogotovitev volilnih list.

Francozi zasedejo Dunaj.

Zeneva, 22. novembra. Francoski časopisi javljajo, da bodo francoske čete zasedle Dunaj ter naglašajo, da je za Francijo življenjsko vprašanje, da se prepreči priklopitev Nemške Avstrije k Nemčiji.

Iz Italijanskega parlamenta.

Curih, 22. novembra. (K. u.) V italijanski zbornici je opozoril Turatti na nemire v Italiji, čijih resnost se ne sme presojati po njihovem obsegu, tem manj pa po oficijelnem zanikanju in tem manj, ker se zdi, da nekateri prefekti ravnaajo po navodilih gotovih tujih vlad. Italija da potrebuje takojšnje demobilizacije. Poslanec Ferri izjavlja: Govor ministrskega predsednika ne odgovarja opravičenemu pričakovanju in nima nobenega delovnega pogram, primerne razmeram Italije.

Poljske čete zavzele Lvov.

Varšava, 22. novembra. (Kor. ur.) Poljska brzojavna agentura javlja: Generalni štab poroča, da je general Roja došel v četrtek na čelu četrtega in petega pehotnega polka v Lvov. Poljske čete so zavzele davi ves Lvov in okolico. Rusini se pomikajo proti vzhodu.

Izročitev nemškega brodovja Angliji.

London, 22. novembra. (Kor. ur.) Reuterjev urad poroča: Danes so predali devet nemških oklopnih, pet bojnih križark, sedem lahkih križark in petdeset rusilcev. Domenjenem številu manjka ena oklopnica, ena oklopna križarka in ena lahka križarka. Izjavilo se je pa, da se te ladje predajo kasneje. Lahka križarka je zadela na vožnji preko Severnega morja na mino in se je potopila. Veliko brodovje je spremilo nemške ladje do izvira Firth of Forth, kjer ostane preko noči, da potem odpluje v Scapo.

Angleški parlament razpuščen.

London, 22. novembra. (K. u.) Zbornica se je danes odgodila po običajni ceremoniji. Dočim velja odgoditev nominalno do 30. decembra, se bo razglasil razpust parlamenta že 25. t. m. Volitve se vrše 14. decembra. Izid volitev se objavi 28. decembra.

Vojni troški Zedinjenih držav.

Washington, 22. novembra. (K. u.) (Brezlično). Celokupni vojni stroški Zedinjenih držav do podpisu premirja znašajo 21.083.680.722 dolarjev.

Škoda vsled zračnih napadov na Anglijo.

London, 22. novembra. (K. u.) Uradno poročilo ugotavlja, da je bilo vsled zračnih napadov in obstreljevanja ubitih tekom vojne na

Angleškem 488, ranjenih pa 1014 oseb. Stroški poprave po napadih povzročenih poškodb na ceni na približno 617.773 funtov šterlingov.

Multatuli.

Ti in drugi.

V sebi imej prirojeni nagon po speznavaanju ... glej, da bo stremenje po resnici tvoj glavni cilj, tvoj edini cilj ... vse daruj temu stremenju ... zanemarij vse interese zavoljo tega interesa ... poplačaj malenkostne nade v uspehe s svojo mirnostjo, s svojim zdravjem, s svojim blagom, z vsem, kar more človek žrtvovati ... zapusti ženo in otroka in reci: Žena, kaj naj delam s tabo? Otrok, kaj naj delam s tabo? Resnice iščem ... glej, to je moja žena, otrok mojega srca ...

Romaj v puščavo ... okolo ledij si ogrni obleko od velblodje kože ... prepašaj si usnjen pas ... hrani se s kobilicami in divjim medom ...

Misli, premišljaj, razglabaj ... dvomi ... premisli še enkrat ... venomer, zmerom iznova.

Napni svojo doumljivost do skrajne meje znanja, moči vede in pojmovanja ...

Privij svojo preudarnost do najvišje višine razumevanja ...

Vprezi svoje misli v negibčno maso vseh nerešenih problemov ... bičaj jih z vso močjo volje naprej, da zahrešče kolesa, da zahrešče vrvi ...

Ko si vse to izvršil ... in če misliš tedaj, da si se česa naučil, da kaj veš, kaj razumeš ...

Potem se vrni iz puščave, sledi navdihljenju svojega srca, ki išče izraza, in reci:

— Bratje, mislim, to je tako —

Potem se razcepijo oni, ki so te slišali.

Eni porečejo:

— Ta človek je slab.

Tole porečejo oni, ki so bili premišljali o predmetih, s katerimi si se tudi ti ukvarjal, pa niso tako premišljali kakor ti v puščavi. Porečejo, da si slab, ker trepečejo strahu, da bo ljudstvo žrtvovanje višje cenilo nego nedarovanje in da bo trud merilo, s katerim se bo meril uspeh.

Odgovori pa tem s tem, da jih opozoriš na svoje razcefrano velblodje oblačilo.

Drugi pa bodo tisti, ki o stvarih, s katerimi si se bil pečal, niso nikoli ničesar slišali; to bodo ljudje, ki se niso ves čas z ničemer pečali, medtem ko si ti vršil težavno delo.

In ti se zopet razdele v skupini:

Prvi del poreče:

— Čisto mojih nazorov, gospod.

Odgovori pa tem s tem, da jih opozoriš na velblodje oblačilo, ki si ga bil raztrgal tam v puščavi.

Ampak drugi del poreče:

— Sem drugačnih misli, gospod.

Odgovori pa tem s tem, da jih opozoriš na velblodje oblačilo, ki je bilo tvoja obleka v puščavi.

Potem zakliče ljudstvo:

— Kdo pa je to, ki mu raztrgana koža služi v dokazovanje?

Pa odgovori nato:

— Bratje, prosim vas, ne išcite v moji obleki dokaza za to, kar se dejal, pač pa vzpodbudo, da premislite, kar sem bil dejal.

Aprovizacija.

Mast na nove izkaznice B. Stranke z novimi izkaznicami ubožne akcije, zaznamovanini s črko B, prejmejo mast v ponedeljek, dne 25. t. m., v torek, dne 26. t. m. in v sredo, dne 27. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: V ponedeljek, dne 25. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 1 do 150, od 9 do 10 štev. 151 do 300, od 10 do 11 štev. 301 do 450, popoldne od 2 do 3 štev. 451 do 600, od 3 do 4 štev. 601 do 750, od 4 do 5 štev. 751 do 900. V torek, dne 26. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 901 do 1050, od 9 do

10 štev. 1051 do 1200, od 10 do 11 štev. 1201 do 1350, popoldne od 2 do 3 štev. 1351 do 1500, od 3 do 4 štev. 1501 do 1650, od 4 do 5 štev. 1561 do 1800. V sredo, dne 27. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 1801 do 1950, od 9 do 10 štev. 1951 do 2100, od 10 do 11 štev. 2101 do 2250, popoldne od 2 do 3 štev. 2251 do 2400, od 3 do 4 štev. 2401 do 2550, od 4 do 5 štev. 2551 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 20 dkg masti, kar stane 5 kron.

Krompir za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo krompir v ponedeljek, dne 25. t. m. in v torek, dne 26. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: V ponedeljek dne 25. t. m. popoldne od pol 2 do pol 3 štev. 1 do 160, od pol 3 do pol 4 štev. 161 do 320, od pol 4 do pol 5 štev. 321 do 480, od pol 5 do 5 štev. 321 do 400. V torek, dne 26. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 401 do 560, od 9 do 10 štev. 561 do 720, od 10 do 11 štev. 721 do 880, popoldne od pol 2 do pol 3 štev. 881 do 1040, od pol 3 do pol 4 štev. 1041 do 1200, od pol 4 do pol 5 štev. 1201 do 1320, od pol 5 do 5 štev. 1321 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kg stane 80 vin.

Sveža repa za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo svežo repo na zelena nakazila za krompir v ponedeljek, dne 25. t. m., pri Unionu v Sp. Šiški. Določen je tale red: od 8 do 9 štev. 1 do 150, od 9 do 10 štev. 151 do 300, od 10 do 11 štev. 301 do 450, popoldne od 2 do 3 štev. 451 do 600, od 3 do 4 štev. 601 do 750, od 4 do 5 štev. 751 do konca. Stranka dobi lahko poljubno množino repe, kilogram stane 20 vin.

Premog za III. okraj za peči. Na vsak prvi odrezek belih izkaznic za peči, veljavne za III. okraj se dobi po 50 kg premoga, ki stane 5 K. in sicer pri Richterju, Trnovska ulica, na št. 1 in 2 dne 25. novembra dopoldne, na št. 3 in 4 dne 25. novembra popoldne, na št. 5 in 6 dne 26. novembra dopoldne, na št. 7 in 8 dne 26. novembra popoldne, na št. 9 in 10 dne 27. novembra dopoldne, na št. 11 in 12 dne 27. novembra popoldne, na št. 13 in 16 dne 28. novembra dopoldne.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

V šoli v Hrastniku ob južni železnici je oddati

mesto hišnika

oziroma šolskega sluge z mesečno plačo 100 K, prostim stanovanjem in prosto kurjavo. Mesto bi bilo posebno pripravno za kakega penzionista.

Ponudbe je takoj poslati ali se osebno zgledati pri okrajnem šolskem svetu v Hrastniku ob južni železnici.

Išče se RAZNAŠALCE

za raznašati in kolportirati »NAPREJ« v mestu, Udmatu in v Zeleni jami. — Nastop takoj. Zaslugek dober. Zgledati se je v upravi NAPREJA.

JADRANSKA BANKA

PODRUŽNICA LJUBLJANA.

Akcijski kapital K 20.000.000.

Rezerve K 3.500.000.

CENTRALA: TRST.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metković, Opatija, Spljet, Sibenik, Zader.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%. Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vredn. papirje, itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA. Telefon št. 257.